

нашій країні в області забезпечення гендерної рівності цілком відповідає основним європейським нормам. Хоча забезпечення рівних прав та можливостей для представників обох статей в Україні і закріплено законодавчо, однак, за показником гендерної рівності країна за підсумками 2020 року посіла тільки 67-е місце із загальної кількості 142 країн (Global Gender Gap Report). Але ця обставина дає очевидну надію на те, що соціальні позиції чоловіків і жінок в результаті зрівняються.

Впровадження гендерної рівності вимагає кардинально нового мислення, при якому розвиток розглядається як процес розширення свободи вибору для представників обох статей. Гендерна рівність як цінність права – рішучий крок вперед на шляху розбудови демократичної, гендерно орієнтованого суспільства.

Література:

1. Мудрик А.В. Социализация человека. – М.: Изд. Центр «Академия», 2004. – 304 с
2. Оніщенко Н. Права людини в правових реаліях: гендерний вимір // Філософія права і загальна теорія права. – 2012. – №1. – С. 159–166.
3. Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства. – 2-е вид., доп., уточн. – К.: Український ін.-т соціальних досліджень, 2003. – 129 с.
4. Рабінович С.П. Природно-правові підходи в юридичному регулюванні : монографія. – Л.: Львів. держ. ун-т. внутр. справ, 2010. – 575 с.
5. Тигренко Т.М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. – К.: Либідь, 2003. – 376 с.

Лозова Д.О.

Державний біотехнологічний університет

ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Справедливість – фундаментальна основа будь-якого порядку: політичного, правового, соціального, справедливість – найбільша соціальна цінність громадянського суспільства. Беручи свій початок ще з Античних часів, роздуми про поняття і зміст справедливості не втратили своєї актуальності дотепер. Не буде перебільшенням твердження про те, що феномен справедливості існує так само довго, як існує людина і походить із сутності останньої. Як відомо, держава виконує свої функції через уповноважені органи влади: судові, виконавчі й законодавчі, діяльність яких заснована справедливому розподілі повноважень, аби вони могли доповнювати та обмежувати одна одну. Однак справедливість є здебільшого категорією морально-етичною, філософською, аніж юридичною, і кожна людина тлумачить це явище відповідно до своїх інтуїтивних уявлень. За таких обставин складним є прикладне застосування справедливості, адже об'єктивно її зміст залишається

невизначеним, а одними з фундаментальних принципів права є визначеність, обґрунтованість, розумність.

Судовою практикою був вироблений такий інструмент гарантування та оцінки справедливості як принцип пропорційності, який має чітку структуру і дозволяє здійснити її послідовний аналіз. Як зазначає відомий німецький філософ права Р. Алексі, дуальна природа права вимагає, щоб принципи, закони та інше застосовувались у правильному співвідношенні, коли існує співвідношення – тоді буде досягнута гармонія. Таким чином, одним з центральних понять у праві є «врівноваження», відповідно, це показує, що врівноваження має значення для правотворчості й правозастосування. Тобто для юридичної практики, але також пропорційність лежить в основі самої сутності права.

Очевидно, що пропорційність – частина природи права. Наразі принцип пропорційності застосовується, переважно, в конституційному судочинстві багатьох країн, однак сфера його застосування є набагато ширшою. Так, принцип пропорційності може застосовуватись під час здійснення правотворчої діяльності, правозастосування, конституційного судочинства, під час формування органів публічної влади, під час закріплення прав і обов'язків за договором, у співвідношенні гілок влади, при формуванні виборчої системи та ін. Таким чином, можна стверджувати, що принцип пропорційності є основною гарантією забезпечення верховенства права, яке є основою правопорядку.

На думку Ф.Фукуями, ми спостерігаємо універсалізацію ліберальної демократії як кінцевої форми правління, яка визнає і захищає через систему законів невід'ємне право людини на життя і свободу та існує для неї. Цей процес ми можемо коротко охарактеризувати декількома словами: відбувається становлення справжньої конституційної демократії (конституціоналізму) як найбільш прийнятної форми правління. Влучною є думка К. Соботи, що згідно з новітніми підходами, які більше не вбачають у відносинах між суб'єктами державної влади та громадянами «владних відносин», а радше «юридичних відносин», поняття пропорційності набуває дедалі ширшого значення, очевидно, що не можна характеризувати відносини людини та держави як такі, що засновані на юридичній рівності, однак можна стверджувати, що наразі людина виступає рівноправним партнером держави і державний інтерес не завжди є аргіогі переважним.

Ш. Макілвейн стверджував, що конституціоналізм має одну визначальну якість: правове обмеження влади, конституціоналізм – це антипод свавілля, антагонізм деспотичного правління, конституційні обмеження влади – це найбільш стародавні, стійкі, міцні основи справжнього конституціоналізму, й вони, одночасно є його найбільшою та важливою частиною. Очевидно, що державі, якій надана монополія на свавілля, дуже важко самообмежуватися у своїй діяльності, відповідно таке обмеження забезпечується системою стримувань і противаг. З цього приводу слушно зазначає С. Шевчук, що важливим внеском США у розвиток доктрини конституціоналізму є пропозиція створити писану конституцію, яка визначатиме контури «обмеженого

правління» та об'єднуватиме не тільки позитивні норми права, але й неписані, природно-правові. Власне, таке обмежене правління за допомогою системи стримувань і противаг має забезпечуватись з урахуванням пропорційності, прогалини або неправові аспекти діяльності однієї гілки влади мають тією самою мірою (пропорційно) компенсуватись діяльністю інших гілок влади.

Ведучи мову про пропорційність та її роль у забезпеченні конституціоналізму, наприклад, Т. Пул, аналізуючи теорії права і держави в розумінні Платона та Цицерона, зауважує, що вони є антагоністичними, однак в обох наріжним каменем суспільних відносин є ідея пропорційності, вона є основою держави, фундаментом теорії соціальної справедливості, політичного порядку та космічної гармонії. З цього органічно випливає, що пропорційність, яка є критерієм таких обмежень, насправді, стоїть в ієрархії цінностей конституціоналізму набагато вище, аніж здається на перший погляд, можливо, принцип пропорційності є не похідним від верховенства права, а самостійним, фундаментальним принципом, який походить з природи держави та сутності людини, адже наразі саме він лежить в основі відносин людини та держави, а також безпосередньо у відносинах між трьома гілками влади.

Як зазначає Т. Алейнікофф, пропорційність інтегрувалась у всі сфери конституційного права. За останні роки перевірені часом шляхи розуміння та тлумачення конституційних положень, змін і поправок, конструкцій були доповнені, а інколи й замінені аналізом на пропорційність. Необхідно зауважити, що ще в середині XVIII століття Сер У. Блекстоун зазначав, що природна свобода людини обмежується законами на стільки, на скільки це необхідно і доцільно для переваги загального (суспільного) інтересу. Він це не називав принципом пропорційності, але очевидно, вважав іманентною властивістю демократії. З іншого боку, А. Барак з цього приводу зазначає, що сучасна конституційна демократія не дає фінального слова законодавчій чи виконавчій гілці влади, віхою сучасного конституціоналізму і розподілу влади є судова влада як виконавець фінального акорду в будь-якому напрямку, тому що судова гілка не представляє нікого, крім конституції та не належить до політичних угруповань. Відповідно можна стверджувати, що сучасний конституціоналізм, крім іншого, полягає у змішуванні повноважень та домінуванні судової гілки влади. Тобто наразі, за судами стоїть останнє слово щодо конституційності законів, визначення пропорційності втручання у права людини виконавчою та законодавчою гілками влади. Це здійснюється шляхом застосування принципу пропорційності. Крім того, застосування останнього може мати одну імпліцитну мету – обмеження держави або встановлення балансу публічного і приватного інтересу.

Підсумовуючи все вищенаведене, можна стверджувати, що основною рисою сучасного конституціоналізму є сприйняття людини як партнера держави, в той же час держава набагато сильніша, ніж індивід, тому приватний інтерес може легко загубитися в переслідуванні важливої державної мети. Власне, тест на пропорційність є тим засобом, який обмежує державу в її правовій, економічній, соціальній політиці через призму прав людини; таке обмеження,

переважно, здійснюється судами конституційної юрисдикції. Принцип пропорційності на цьому етапі розвитку людства є найбільш дієвим юридичним механізмом обмеження діяльності держави стосовно людини. Принцип пропорційності, за своєю суттю, є засобом захисту прав та свобод людини, результатом природно-правового підходу до прав людини, адже антиабсолютистські настрої, які були породжені необхідністю визнання невід'ємності прав людини, мали на меті захист та гарантування прав людини.

Література.

1. Бандурка О. М. и др. Історія держави та права зарубіжних країн: підручник. – 2020.
2. Воронянський О.В. Основи правознавства: Навчальний посібник/ О.В.Воронянський, Г.В.Борисов, Ю.В.Зайончковський. – Х.: Парус, 2005. – 368 с.
3. Воронянський, О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві / О. В. Воронянський // Сучасне суспільство.– 2020.– Вип. 2 (18).– С. 37-47.
4. Грищук О. В. Людська гідність у праві: філософські проблеми. Київ. : Атіка. 2007.
5. Kobelieva D., Moisieiva N., Omelchenko H. Capitalism and modern society in the historical and philosophical concept of YN Harari. – 2020.
6. Lohvynenko Y. S. Історія держави і права України: практикум. – 2017.
7. Моїсеєва Н. І., Омельченко Г. Ю. Комунікаційна діяльність в структурі соціально-комунікаційного знання. – 2017.
8. Пилипенко С. Г. Модуси сучасної культури в інформаційному просторі / С. Г. Пилипенко // Сучасне суспільство. — 2013. — Випуск 1. — С. 120–128.

Науковий керівник
канд. екон. наук Омельченко Г.Ю.

Малініна Є. Р.

Державний біотехнологічний університет

РОЛЬ МОЛОДІЖНИХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗДІЙСНЕННІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Важливою особливістю здійснення молодіжної політики у Європейському Союзі є залучення громадського сектору, а власне неурядових організацій. Неурядові молодіжні організації слід вважати урядовими партнерами у прийнятті рішень, виходячи з їхнього потенціалу як представників більших груп молоді. Іншими словами, молодіжні ГО є інструментом для залучення молоді, а не ціль самі по собі. Необхідно також вивчити інші способи охоплення багатьох молодих людей одночасно, а молодіжні ГО не повинні мати монопольного становища як представники молоді. Вони також можуть бути доповнені іншими